

СОВЕТ ЭВИЛЕЛЕНИН КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫ ДЕЛГЕРЕЗИН!

БӨГҮН, МАРТ 30-ДЕ СЭКП-НИҢ XXIV СЪЕЗДИЗИ
МОСКВАГА КРЕМЛЬДИҢ СЪЕЗДИЛЕР
ОРДУЗУНГА АЖЫТТЫНАР

БҮГҮ ЧУРТТАРЫҢ ПРОЛЕТАРЬДЕР, КАТТЫЖЫНАР!

1925 чылда
үндөөлөтүнгөн

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1971 чылда
МАРТ
30
ВТОРНИК
№ 75 (8535)

Өрээт 2 көп.

КУШ-АЖЫЛЧЫ БЕЛЕКТЕР

«Нөң-Тей» совхозун ажилчиннары болгаш албан-хаанчылары бүгү совет улус ышкыш бодунуң төрөэн Коммунист-тиг партиязының политиказын изин-биле деткип, ында боттарының бедалдары бол-гаш чүткүлдери илереттингенин көрүп ту-рар.

Совхозун ажил-ишчилери партияның XXIII съездинин шийтпирлерин күөсет-пишаан, сески беш чыл планының онаал-дарын ажыраткандыгын. Күрүмөгө да-гаа чуургалары садарын 106,1 хуу, эътти —156,5 хуу, сүтү —113,9 хуу, тарааны 3,3 напал ажыраткандыгын.

Юбилейлик чылда хүлээлгелерин күөс-дир дээш совхозун ажил-ишчилериниң социалист чарымы ажыл-агыйның бүгү адырларының улам ыңай хөгжүмдөнгө, бүдүрүлгениң аныктыгын бедидеринге че-дирген.

СЭКП-ниң XXIV съездин чыылдырар дугайында шийтпир совхозун ажил-иш-чилериниң болгаш албан-хаанчыларының куш-ажылчы база политиктиг чаа кеңе-рүүшүнүн болдурган. Олар съездинге ал-дар болдурган хүлээлгени алгаш, бирги квартал планын март 25-те доозарын алааш, күрүмөгө эът садар онаалдазын 290,6 хуу, сүтү 139,8 хуу күөсеткен.

Совхозун коллектиниң бар аргаларын санап көргөш, 1971 чылда дараазында хү-лээлгелерин алган: күрүмөгө 1000 тонна тарааны дужаар, оң иштінде пландан ажырат 600 тоннаны бээр, 9,8 миллион бор-бак дагаа чуургаларын садар азы чыл пла-нын 103 хуу күөсүдир. Сүтү планда наараңгын 5800 центнериниң орунуга 6400 центнерин, эътти 1700 центнерин, оң иштінде диеттиг чөмгө хөргөлзөр 1250 центнер дагаа эъттин күрүмөгө садар.

«Саян» совхозун ажил-ишчилери СЭКП-ниң XXIII съездинин, партияның

Төп Комитетиниң Планумарының шийт-пирлерин амыдыралга боттандырып тур-гаш, сески беш чылдың бирги кварталында эът садар планын март 25-те 239 хуу, сүтү 149,2 хуу күөсеткен.

Механизаторлар болгаш хову ажилдан-чылары март 20-де чакны тарылгага ажилдаар техниканың септелгенин болгаш өскө-даа белектериниң бүрүнү-биле доос-кан.

Совхозун ажилчиннары болгаш албан-хаанчылары тоску беш чылдың бирги чы-лының онаалдазын Октябрьниң социалист-тиг Улуг революциясының 54 чыл оюнда, чаа беш чылдың планын 1975 чылдың декабрь 5-те күөсүдирин хүлээлген.

Каа-Хем районун «Кызыл туң» сов-хозунун ажил-ишчилери СЭКП-ниң эл-чегил XXIV съездинге төлөптиг ужу-рамыр дээш алган социалист хүлээлге-зин чедиишкенин күөсеткен.

Бирги кварталда күрүмөгө эът садар планын 192 хуу, сүтү — 272 хуу бот-тандырган. Мал байын бүгү чүзүн аайы-биле эртин чылдың бо үези-биле деңизер-ге 17 хуу өстүргөн.

Совхозун тараанылары чакны хову ажилдарына бүрүнү-биле белең.

«Кызыл туң» совхозун ажилчиннары болгаш албан-хаанчылары кыштаглааш-кыны чедиишкенин доозуп, чакны хову ажилдарын организастыг арттиреш, тос-ку беш чылдың бирги чылында нөдө ажил-агый продуктуларын бүдүрүлгениң болгаш күрүмөгө садарының онаалдазын 1971 чылдың декабрь 5-те күөсүдирин хүлээлген.

ТӨРЭЭН ЧУРТТУҢ ШАҢНАЛДАРЫ

Кара болгаш өңүг металлургияны, нефть, химур-даш, газ болгаш чийк үлөтүрү, аар, энергетика болгаш транспорт машина тудууш-кунун, ставок тудуушкунун болгаш инстру-мент үлөтүрү, трактор болгаш көдө ажил-агый машина тудуушкунун, автомобиль үлө-түрү хөгжүдериң беш чыл планының даал-галарын күөсүдиринге база үлөтүр бүдүрү-гелерин, чуртталга байжынарының болгаш культура-амыдырал ужуру дуалыг объектилер-ниң тудууга чедип алган уду чедиишкенин дээш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму үлөтүрүп ол адырларын болгаш тудууш хөй болук ажилчиннары, инженер-техниктиг ажилданчылары болгаш албан-хаанчылары ССР Эвилелиниң орденери болгаш медалдары-биле шаңнаан. Беш чылдың даалгаларын кү-өсүдиринге болгаш техник-экономика белик көргүзүлгенин чедип алгыны онза шыгыраан ажилчиннарга болгаш тускай артемиштерге Социалист Күш-ажылдың Маадыры атты ты-ыскаан.

Көдө ажил-агыйн хөгжүдериңге, чер ажы-лынды болгаш мал ажилының продуктуларын бүдүрүлгениң база күрүмөгө садарының беш чыл планын күөсүдиринге чедип алган чедаш-кыны дээш ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиуму хөй болук колхозчуларын, совхозтар ажилчиннары, көдө ажил-агыйның тускай артемиштерин, а ол ышкаш сүт, мий ажил-агыйның, «Сельхозтехника» бүдүрүлгелери-ниң болгаш белектер организастыгының, ар-тем-шичалех институттарының болгаш дур-жулга стацияларының ажилдакчыларын ССР Эвилелиниң орденери болгаш медалдары-биле шаңнаан. Беш чыл планының даалгаларын күөсүдиринге болгаш көдө ажил-агыйн хөг-жүдериңге шыгырааткы түнөөдериң чедип алган эң шыгыраан колхозчуларга, ажилчы-нарга болгаш тускай артемиштерге Социалист Күш-ажылдың Маадыры атты тыыскаан.

СОРУК КИРИКЧИ ПЕРСПЕКТИВАЛАР

С. К. ТОКА,

СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары, СЭКП-нин XXIV съездининиң делегады

ДЕЛЕГАТТАР АБТТАНЫПКАН

Совет Эвилелиниң Коммунист партия-зының XXIV съездинге Тываның партия организаациязының делегаттары — СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары С. К. ТОКА, республиканың Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы М. К. МЕНДУК болгаш «Энегес» совхозун директору Ф. М. ЗВЕРЕВА олар воскресенде Мо-сквага айттыныпкан.

Чуруунуң мурнунда аэропортка эл С. К. Тока мында дээр:

— Съездинге бистиң чорудуп турарыңа республиканың коммунисттеринге кымы-гар чок өөрүшкүчүстү илеретип, оң уду харымсалгазын база минин тур бис. Бистиң республиканың ажилчы чонпа-рының куш-ажылчының түнөөлүн аңаа

плетип, төрөэн партиялыстың, бистиң совет чалааыстың тыа улус дугайында, сагыш салымшымынга уду четтиргени-стиң силериниң мурвудардан илеретип бис.

Эл Ф. М. Зверева уду бугурелди аңаа көргүскени дээр өөрүп четтиргенин чу-гаалаш, съездиниң шийтпирлерин чакып келеш, черк кырыга боттандырып, ажилдаарын хүлээлген.

Делегаттарын хөй-инитиниң төлөөлө-чидери үдөөш, орук-суур эки чедерин кү-өл кааннар.

ЧУГУКТА: делегаттарын үдөп турары.

О. ОХЕМЧИК биле
А. СОДУНАМНЫҢ фотоу.

Бөгүн Кремльдиң Съезди-лер ордууна коммунисттер-иниң бүтү-ялалт шуулганы ажилдаар. Партия организа-цияларының төлөөлери пар-тияны болгаш чурттуң беш чыл оруунуң түнөөдериң үлөтүрү, коммунистче бу-рууга, чаа шимчөөшкениң тодаргай сорулгаларын айт-тыр.

СЭКП-ниң XXIV съезди-нин бүдүрүлгө болгаш пар-тияның XIV область конфе-ренциязы Тываның комму-нисттерин болгаш ажилчы чонпарының амыдыралын бүгү адырларыга үш чылда чорудуп келгеш ажилының түнөөдериң үлөтүрү, респу-бликаның экономиказын бол-гаш культуразын улам ыңай хөгжүдериңиң сорулгаларын айттык.

Отчеттүг үдө коммунисттер-иниң ажилчы чонпарының кыл-ган бүгү чүдүлери биске биз-дингир. Коммунисттер тургу-зуушкунун оруунга бистин чедип алган чедиишкенин бүрүзү партияны, оң депши-чи Төп Комитетиниң ажил-чорудуугазын биле холбаалыг болуп турар дугайы билеп келгеш болгаш утайы-даа ту-рар бис.

Беш чылдарың дургузун-да бистиң кышын бүдүргөн бүгү үлөөлөстү бо чүдө шуптузун санап айттыр бер-ге. Ол дээр, өңүг металлургияны баштайгызы «Ты-ва кобальт» комбинаты бол-гаш Терлинг-Хаяның мөңгү-суунун бүдүрүлгө-дир, ол болза, тулаалан болгаш ча-тар мий, харагандан чаалап алган чүс-сүс гектар чер-дир, ол болза, республиканың

ажылчы чонпарының алганы мун-нуң чаа кварталдар, ол болза, Ак-Довурак — Абаза, Кызыл — Овур болгаш Кы-зыл — Эрзин аразының чаа оруктары, шиколалар, эмбеле-лер, уругтар садары болгаш ислер база өскө-дө-дир. Партияны болгаш чазактың хүн бүрү сагыш салымшы-нының, ажилчиннарының, колхозчуларын болгаш ин-телигентияның арас-амадыр-лыг куш-ажылчыны анык-ла Совет Тыва социал-эконо-миктиг хөгжүдө, ажилчы чонпарының чаагай амыдыра-лын бедидеринге болгаш культуразын көдүрүлгө бу-руугаар базымын кылган.

Республика үлөтүр бүдү-рүлгениң инити хемчөөлүнүн болгаш кылмышларың чүтүлө хөй-терлерин бүдүрер талаа-зын беш чылдың даалгалы-бын хуусаа бетиңде, 1970 чылдың ноябрь 20-де күөсү-кенин ам күөл ханымшы-ны-биле демделген болур бис. Беш чыл дургузунда 45 улуг бүдүрүлгөн ажилалга ин-рип, пландан ажырат 300 муң тонна хөмүр-дашты калып, 40 миллион киловатт-шак электрэнергия бүдүрүп үлөтүрүп, бары 13 муң тонна лаг-дугун, 217 муң рубльдин дараагыла кылмышың, эр-теп чыгырыңда азын ар-бын ээти болгаш кобаса кылмышың бүдүргөн бис.

Колхозтарын болгаш сов-хозтарын экономиказын улам быжыккан, аларын кол фон-дулары барык 1,5 напал өс-көн. 1970 чылда нөдө ажил-агыйн инити продуктузын 77,8 миллион рубль азы 1965

чылдымында 21 хуу ажык болган. Сүтү, эътти, дүктү, тарааны болгаш көдө ажил-агыйның өскө-дө-дө продукту-ларын бүдүрүр база өскөн. Малай баш саны өскөн-биле оң продукттуун бедидер ажилды хары уду боттанды-рып келген.

Сески беш чылда Тывага кылдырган ажилдарың түн-өөдериң үлөтүрүшкө, ханым-кының мурнунда Совет Ты-ваның мурнакчы киллериниң сорук килериниң куш-ажылын демделгелери күөс-чиг-дир. Олар болза, төрүр чүс холга овааштыр 135 оола-таш 125 хурагының алган «Сүт-Хөд» совхозун хойжуу Дажы-Намчал Ооржак, Каа-Хем районун «Октябрь 30 чыл» колхозунуң хойжуу Калып Дина, чыл дургузунда бодунга быжыккан ирек бу-рүзүдөн 3400 болган оон хөй килерин сүтү саап алган «Мөгөгөй» совхозун саанчызы Зинаида Редько, «Көк-Тей» совхозун саанчы-зы Бие-Уруг Ондар-дыр. «Ымык тулук» тулук орте-линиң Федор Фокин баштап дашчылар бригаданың №43 тулук ортелиниң Ак-Дову-рак участогунуң шугакур-малары Зинаида Салчактын, чолачылар Борис Марковтун (№2 АТБ) болгаш Алды-оол Хомушкунун (Ак-Довурак АТБ) база өскө-дө хөй мур-накчыларын куш-ажылчы көргүзүлгери бисти өөрүтү ту-рар. Олар 1972—1973 чылдар-ның үчүн ажылдап турар.

Сөөдү чылдарда партия-ның Төп Комитетиниң бол-гаш Совет чазактың күөсө

ал, чайгылыш чокка ботта-дырып турар уду экономика-тыг хемчөөлөриң ачымында ханымкың мурнунда бо эки талаагы түнөөдериң чедип ал-дыгач дээриниң кийи бүрүзү бизир. Ол дээр, СЭКП-ниң XXIII съездинин болгаш партияны Төп Комитетиниң Планумарының төөгүлүтүлүшү боттандырып турар ажилчиннары, колхозчу-ларын, көдө ажил-агыйның тускай артемиштериниң бол-гаш инженер-техниктиг ажил-дакчыларын, бүдүрүлгелери-ниң, колхозтарының болгаш совхозтарының партия органи-заацияларын удуруткучу-ларын хөй бүрү күөсүдириниң куш-ажылчыны база түнөөлү болур.

Чедип алдыгач чүдүлери демделешкө, республика-ның экономиказын болгаш культуразын улам ыңай хөг-жүдериң даш чаа-чаа бедид-териң чедип алгыны ол чүдүлери үдөөлүн кылдыр көрүп, бүгү аргаларын бол-гаш кураавыларын ажилла-рыңа, чаа беш чылдың со-рулгаларын чедиишкениң шийтпирлеринге күтүп бол-гаш хөргөниң мобилизаци-ониче партия организаация-ларының кичээлгенин мөө-дөр ужураутур.

Республикада кобальт ком-бинатының, Терлинг-Хаяның мөңгү-суунун бүдүрүлгениң, элөөлөшкө күөсүдириниң азын, Ак-Довурак — Кызыл аразында электр лампалар шугузу ажилла-дыр килер талаа-биле ху-скаан аажок узаатканы,

1967 чылда ССРЭ-ниң Ми-нистрлер Чөвүлелиниң док-таалында көрдүгөниң бау-гаар Кызылдың теплофика-таар талаа-биле ажилды өтөлөөлүн партияның XIV область конференциязында демделгелер болгаш. Бисте чуртталга байжынары, шиколаларын, эмбелегелерин бол-гаш уругтар албан черлерин оожум тудуп турар. Чамдык ажил-агыйн удуруткучулар бүдүрүлгениң ажилчыны бедидериниң куш-ажылдын бү-дүрүткүзү өстүрүлгө, куш-ажылды болгаш күрүмөгө сагыла-чурун ажил-агыйларын айттырларынче чогутур кичээлгени салбайн турар.

Көдө ажил-агый бүдүрү-лгелеринде уду чөптөстөр бар. Көдө ажил-агый культура-ларының дужуктуру болгаш мал ажилының продуктуун белеги хөвөр оожум бедидип, техниканы четпес ажил-дап, турар, чер ажилының культуразын дыка чакыс, мур-накчы агротехниктиг арга-лары оожум негелерин тур-рар. Бо чылдың тарыхта шө-лүңгө чүлө алды тонна өдөк төккөн «Совет Тыва» совхозна чаагай дужут дугайында ка-дык чугаа турарыл? Танды, Улут-Хем, Бай-Тайга болгаш өскө-дө районнарың ажил-агыйларының шөдөргө че-мичидилгелерин төгөр ажил багай чоруп турар. 1970 чыл-да республиканың оң ажил колхозтары болгаш совхоз-тары тектар бүрүтүлгө тарых-тын беш центнерден азын дужудуп, а колхозула сүт- (Улапчымы 2-ги арыкда).

Чурукчу В. ВОЛЧЕНКОНУҢ

чураан плакады

